

Formy Zajištění v Obchodních Vztazích

Díl III. – Přímý vykonatelný notářský a exekutorský zápis

Další z forem zajištění, kterou se budeme v našem seriálu zabývat je přímý vykonatelný zápis sepsaný notářem nebo exekutorem.

Notářský řád a exekuční řád umožňují notářům a exekutorům sepsat notářský, respektive exekutorský zápis se svolením k vykonatelnosti, ve kterém se věřitel a dlužník dohodnou o tom, že předmětný dluh dlužníka vůči věřiteli bude soudem nařízen a proveden, jestliže nebude řádně a včas splněn. Výhodou pro věřitele je, že nemusí svůj dluh nejprve nárokovat v nalézacím soudním řízení.

Nejlepším postupem je sepsat s dlužníkem vykonatelný zápis již při uzavření hlavního závazku (např. kupní smlouvy, smlouvy o úvěru nebo půjčce). Věřitel tak významně posiluje své procesní postavení pro případ, že dlužník svůj dluh nesplní. Vykonatelný zápis však může být sepsán i ohledně pohledávky, jejíž splatnost již dosud nastala. Takto lze postupovat zejména v případech, kdy se dlužník a věřitel dohodnou na splátkovém kalendáři, neboť dlužník svůj dluh uznal.

Obsahové náležitosti přímého vykonatelného zápisu stanoví notářský (resp. exekuční) řád. Podle těchto právních předpisů musí vykonatelný zápis kromě obecných náležitostí obsahovat tyto další povinné náležitosti: označení osoby dlužníka (osoby povinné), označení osoby věřitele (osoby oprávněné), označení skutečností, na nichž se pohledávka zakládá, předmět a dobu plnění a prohlášení dlužníka, že svoluje k vykonatelnosti zápisu. Vzhledem k tomu, že označení dlužníka a věřitele je pouze administrativní záležitostí a nebude jistě působit v praxi žádné problémy, není třeba se tímto požadavkem dále zabývat. Označení skutečností na nichž se pohledávka zakládá se děje označením smluvního vztahu (např. kupní smlouvy, smlouvy o půjčce nebo úvěrové smlouvy) uzavřené mezi dlužníkem a věřitelem na jejímž základě pohledávka vznikne. Jedná-li se o pohledávku již existující, lze uvést i např. číslo faktury a splatnost.

Jestliže však pohledávka dosud nevznikla mohou nastat těžkosti při určení předmětu plnění a doby splatnosti. Tento problém nastává nejčastěji u zajištění pohledávek z úvěrové smlouvy, neboť tyto smlouvy v sobě mohou obsahovat různé měnící se veličiny pro určení výpočtu úroků z jistiny a splatnosti úvěru. Vykonatelný zápis nahrazuje soudní rozhodnutí a musí být stejně jako soudní rozhodnutí naprosto konkrétní bez nutnosti zjišťování a ověřování dalších skutečností. Jestliže by z jakéhokoli důvodu nebyla v době sepsání vykonatelného zápisu pohledávka jednoznačně určitelná v celém svém rozsahu, může být vykonatelný zápis sepsán jen ohledně té části pohledávky, která je jednoznačně určitelná. V případě úvěrové smlouvy by se jednalo např. o sepsání vykonatelného zápisu pouze co do zajištění jistiny a splacení úroků (jejichž výše je proměnná) by vykonatelným zápisem zajištěny nebyly.

Prohlášení dlužníka vůči věřiteli, že svoluje

k přímé vykonatelnosti zápisu je nezbytnou podmínkou toho, aby se jednalo o vykonatelný zápis a aby vykonatelný zápis byl způsobilý k přímé vykonatelnosti.

Jak vyplývá z výše uvedeného, vykonatelný zápis je rovnocenný rozsudku soudu příkazujícímu dlužníkovu zaplatit věřiteli dlužnou částku. Nicméně postavení dlužníka, který svůj dluh věřiteli řádně a včas uhradil se sepsáním notářského zápisu nezhoršuje. Jestliže totiž dlužník svůj dluh řádně a včas zaplatí a věřitel i přesto navrhne soudní výkon vykonatelného zápisu k uhrazení již splaceného dluhu, může se dlužník bránit požadavkem na zastavení exekuce. Kromě toho vzniká dlužníkovi nárok na náhradu škody, způsobené mu neoprávněným postupem věřitele a na náhradu nákladů exekučního řízení (byli dlužník v řízení zastoupen advokátem).

Vykonatelný zápis slouží věřiteli jako forma zajištění jeho pohledávky. Díky přímé vykonatelnosti bez nutnosti podstupovat mnohdy časově náročné a třeba i nejisté soudní řízení dochází k významnému posílení procesního postavení věřitele, neboť vykonatelný zápis je rovnocenný s rozhodnutím soudu a soudní spor o pravost a výši pohledávky je již předem vyřešen. Jedinou spornou skutečností tak může být zda byla již pohledávka řádně a včas splacena či nikoliv. Vykonatelný zápis zároveň jako každá forma zajištění závazků působí preventivně na platební morálku dlužníka.

Vykonatelný zápis nabízí výhody i pro dlužníka, který ho může využít k tomu, aby poskytl věřiteli zajištění svého dluhu a získal tak výhodnější obchodní podmínky (např. nižší úrokovou sazbu, delší splatnost či nižší cenu). V praxi je vykonatelný zápis často využíván v bankovním sektoru při uzavírání úvěrových smluv, kdy jeho sepsání zvyšuje bonitu klienta a umožňuje bance poskytnout klientovi výhodnější úrokovou sazbu.

Praktický postup při sepsání vykonatelného zápisu je poměrně jednoduchý a oproti např. zajištění řízením zástavního práva i velice rychlý. Jestliže se věřitel s dlužníkem dohodnou na této formě zajištění pohledávky stačí, aby společně vyhledali notáře nebo exekutora a o sepsání vykonatelného zápisu požádali. K sepsání je zapotřebí pokud možno přinést všechny podklady, týkající se zajišťované pohledávky, tak aby notáři nebo exekutor mohl přesně určit zajišťovanou pohledávku. Podle notářského a exekučního řádu je notář nebo exekutor povinen dlužníka a věřitele poučit o významu a důsledku sepsání vykonatelného zápisu.

Záleží na dohodě stran, která strana případně jakým poměrem ponese náklady na sepsání vykonatelného zápisu. Odměna se určí podle notářského tarifu (Vyhláška č. 196/2001 Sb.) a je stejná pro všechny notáře i exekutora. Výše odměny závisí na výšce pohledávky, ohledně které se k vykonatelnosti

Mgr. Jan Jírovec

svoluje, např. pro pohledávku 500.000 Kč by odměna činila 4.500,- Kč (bez DPH), pro pohledávky v řádech desítek milionů pak jsou to desítky tisíc korun. ■

Jan Jírovec
Petr Plavec, Valášek & Plavec, advokátní

Directly Enforceable Notarial or Executory Deed

The Code of Notarial Practice and the Code of Executory Practice allow notaries and executors to draw up a notarial, or executory deed including an enforcement permit, in which the creditor and the debtor agree on the debtor's debt against the creditor to be ordered and enforced by the court in case it is not fulfilled duly and in time. It is advantageous for the creditor that he/she doesn't have to claim its receivable in a discovery legal proceedings first.

As indicated above, an enforceable deed is equivalent to a judicial judgement ordering the debtor to pay the amount due to the creditor.

An enforceable deed serves as a form of security of the creditor's claim. Thanks to direct enforceability without a necessity to go through many times time consuming and sometimes even uncertain legal proceedings, the procedural position of the creditor is strengthened significantly as an enforceable deed is equivalent to a judicial decision and a litigation about the claim's validity and amount is resolved in advance. The only questionable thing can thus be whether the debt has been paid duly and in time or not. Similarly to all forms of security, an enforceable deed has a positive effect on the debtor's payment morals.

An enforceable deed brings benefits also to the debtor who can use it to provide security of his/her debt to the creditor and thanks to it achieve better business conditions (such as a lower interest rate, longer maturity). ■